

Barn- och utbildningsförvaltningen

***Ledning/Utveckling*

Birgitta Bergsten

0372-78 94 12

birgitta.bergsten@ljungby.se

Utredning läsutveckling i Ljungby kommun

Inledning

Ljungby kommuns grundskolor utgår från målsättningen att alla barn ska kunna läsa i slutet av årskurs 1. För att säkra en fortsatt god läsutveckling finns ett politiskt beslut att tillsätta tjänster för tidig läsinlärning och följa elevernas läsutveckling från årskurs 1-9. Resultatet för läsåret 2016/2017 visade på en tydlig försämring och barn- och utbildningsnämnden gav förvaltningen i uppdrag att utreda och analysera resultatet.

Bakgrund

Varje år tillsätts tjänster för tidig läsinlärning, för närvarande 2,95 tjänst/100 elever, dessa pedagoger arbetar med elever från förskoleklass till och med höstterminen årskurs två. 2015 beviljade skolverket 10 tjänster för lågstadiesatsning fördelade på årskurs 1-3 i kommunen. Då det är svårt att rekrytera lärare har bland annat utbildade förskollärare i förskolan sökt tjänster i skolan.

Nämnden tillsätter varje år 18 tjänster Svenska som andraspråk som fördelas utifrån elever som varit folkbokförda mindre än fyra år i Sverige. Det är rektor som fördelar tilldelade resurser så att dessa kommer rätt elever till del. Rektor vet hur och var tilldelade resurser bäst kan användas. Det är respektive skola som avgör vilka insatser som krävs. En objektiv fördelning ger rektor möjlighet att använda resurserna där de gör störst nytta.

Sedan 1 juli 2016 är det obligatoriskt för huvudmän i grundskolan att använda bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik. I samband med detta gäller också ett kunskapskrav i läsförståelse för åk 1. Detta, är ett mer omfattande bedömningsstöd med ett tydligare kunskapskrav som har legat till grund för bedömningen 2017. Nya språket lyfter som är det bedömningsstöd som legat till grund i Ljungby kommun är dock reviderat och överensstämmer med bedömningsstöd och kunskapskrav och kan fortfarande användas i årskurser där bedömningsstöd ej finns (åk 4-6). I årskurs 3 och 6 genomförs nationella prov och det är resultaten från dessa som används vid bedömning

Metod

En förfrågan gick ut till samtliga rektorer för lågstadiet om vilka som innehar tidig läsinlärningstjänsten och vilken procentsats. Sju av dessa lärare bjöds in på ett möte för att diskutera hur tjänsterna används. Övriga mailades ett frågeformulär och nio svar inkom.

Resultat

Intervju med lärare och svar via mail

Eleverna som får stöd genom tidig läsinlärning tas ut från resultatet av det screeningtest/de språkliga observationer som görs i alla förskoleklasser i september, observation av språk, OAS. Specialpedagogerna bjuder varje läsår in förskolelärare i förskoleklass och tidig läsinlärnings lärare till uppföljning av oas-resultaten och diskutera hur resultaten ska bli bättre. Det diskuteras även språkutvecklande arbetssätt på individ- och gruppnivå. Specialpedagogerna gör uppföljning av de elever som hamnat lågt (under 32 p) på varje skolenhet där resultaten diskuteras och det ges handledning på individ och gruppnivå hur de kan arbeta vidare. Lärarna är väldigt nöjda med den hjälp de får av specialpedagogerna.

Omfördelning av resurserna görs regelbundet med rektor och det diskuteras på elevhälsan på de flesta skolor. Det finns bra verktyg som används för att kartlägga och följa upp elevernas framsteg och utveckling.

Undervisningen är upplagt utifrån behov, ibland en till en, ibland i små grupper, ibland i hela klassen.

Några av lärarna går in som vikarie när det saknas personal, men i mindre omfattning än tidigare, de flesta är rastvakter på skolan. De ingår i skolans rastvaktssystem där man har möjlighet att observera och leda elever i samspel och kommunikation

Skolans bibliotek används på vissa skolor men på andra i väldigt begränsad omfattning då böckerna upplevs som för svåra.

Det användes ett språkutvecklande arbetssätt på skolorna, där har läslyftet varit till stor nytta och uppfattningen är att lärarna är väl framme.

Bristen på speciallärare gör att eleverna i de lägre årskurserna inte alltid får någon hjälp därifrån utan speciallärarresursen läggs högre upp i åldrarna.

Svenska som andraspråksresurserna har omfördelats så elever med föräldrar med annat modersmål inte får del av den resursen. Idag utgår de resurserna utifrån antalet elever som varit i Sverige mindre än fyra år. Många av dessa elever klarar avkodningen men har inte förståelsen för vad de läser.

Tidig läsinlärningslärare söker sig själva till fortbildningar och försöker fördjupa sig i sin kunskap. De har hjälp av specialpedagogernas möte och uppföljningar. De anser att resursen tidig läsning är en fantastisk resurs och att eleverna är så tacksamma och så lyckliga när de knäckt koden. Deras upplevelse är att det är fler barn idag med läs- och skrivsvårigheter. En förklaring kan vara att läsning saknas idag i hemmen och de använder mer datorer. De anser även att de barn som ligger på gränsen inte får del av tidig läsinlärnings resurs för det finns inte utrymme för detta. Tidigare var det vanligare att resursen användes till annat men det har blivit mer tydligt idag. Det nya bedömningsmaterialet från skolverket kan ha skapat förvirring föregående läsår och det kan vara en av förklaringarna.

Sammanfattning

Kompetensen hos lärarna som har tidig läsinlärning är överlag god, någon skola saknar kompetens i tidig läsinlärning. Lärarna är nöjda med den hjälp de får av specialpedagogerna. Skolorna följer väl den struktur som är gjord för tidig läsinlärning och lärarnas tid går inte till annat som vikarie och dylikt. Språkutvecklande arbetssätt används ute på skolorna och skolbiblioteken används till och från. Bristen av speciallärare på skolorna är stor och ges inte till elever i de lägre åldrarna.

Analys och diskussion

Kompetens hos tidig läsinlärnings lärare är god förutom på vissa skolor. Det finns goda resurser i lågstadiet men alla lärare har inte lärarkompetens. Flera av lärarna i lågstadiesatsningen kommer från förskolan. Rektor har stora möjligheter att omfördela de resurser som delas ut till exempel Svenska som andra språk, lågstadiesatsning, tidig läsinlärning, där de gör störst nytta.

Det har blivit en högre andel barnskötare och utbildade i förskolan som inte på samma sätt arbetar med språklig medvetenhet och språkstimulans, vilket utgör grunden för läs- och skrivprocessen. I uppföljningen av OAS 2017 sjunker resultaten.

Det obligatoriska bedömningsstöd och kunskapskrav från Skolverket som har legat till grund för bedömningen 2017 kan vara en bidragande orsak till att fler elever inte nått hela vägen.

Vi har fler nyanlända i våra förskolor och skolor och vi ser även svårigheter hos elever ifrån andra generations invandring som avkodar men inte har förståelsen.

Förslag till beslut

Nya språket lyfter utvärderas med syfte att undersöka om bedömningsstöd fyller en funktion för att säkra läsutvecklingen.

Språket på väg utvärderas med syfte att undersöka om det är det bästa redskapet för bedömning.

Kontinuerlig uppföljning från förvaltningen av hur tidig läsinlärnings resurs används på skolorna.